

Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen

7de leerjaar
VII-OPK

BRUSSEL

D/2025/13.758/063

Versie maart 2025

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen of over structuuronderdelen heen. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel wordt voorgesteld. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhoud die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhoud. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, en flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is **differentiëren** van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren.

Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is

bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft o.a. de beginsituatie en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen o.a. inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw en aandachtspunten aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen, de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie of andere doelen die in regelgeving vastliggen. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen, de doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties of andere doelen die in regelgeving vastliggen. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan. Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een wenk 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting is vereist om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben. De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen zijn gerelateerd aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen, doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties of andere doelen die in regelgeving vastliggen.

2 Situering

2.1 Beginsituatie

De volgende studierichting in de derde graad is een logische vooropleidingen voor de studierichting Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen: Mode 3de graad.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op doelen die leiden naar de beroepskwalificatie Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen.

Het leerplan is gericht op 22 lesuren en is bestemd voor de studierichting Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen. De duurtijd van die studierichting bedraagt twee semesters.

Het geheel van de vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen en het vormingsconcept

Het leerplan Ontwikkelaar patronen kleding en confectieartikelen is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op de levensbeschouwelijke, technische en sociale vorming. De wegwijzers kwetsbaarheid en duurzaamheid maken er inherent deel van uit.

Levensbeschouwelijke vorming

Levensbeschouwelijke vorming geeft leerlingen de tijd en de ruimte om te zoeken naar wie ze zijn en wat ze zullen worden. Leerlingen maken voortdurend (ethische) keuzes. Vanuit de dialoog met de eigen leefwereld, de diverse samenleving en het christelijk geloof, geven leerlingen hun levensbeschouwelijke identiteit vorm. De zeven wegwijzers bieden hen daarbij inspiratie: uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, gastvrijheid, rechtvaardigheid, duurzaamheid, verbeelding en generositeit.

Technische vorming

Techniek uit zich als een scheppende menselijke drijfveer om materiële omstandigheden voortdurend aan te passen. Bij het inzetten van technische vaardigheden krijgen jongeren kansen om te groeien in autonomie en verbondenheid. Elk technisch handelen grijpt immers in op een activiteitenketting van mensen en dingen: het productieproces is een aaneenschakeling van stappen en activiteiten. Technische keuzes hebben ook ethische consequenties. Leerlingen zullen meer dan ooit worden geconfronteerd met de vraag naar duurzame ontwikkelingsprocessen, productiemethoden en verantwoorde keuzes qua materialen en middelen.

Leerlingen ontwikkelen het vermogen om hun eigen technische vaardigheden en opvattingen omtrent **duurzaamheid** af te toetsen aan die van anderen.

Sociale vorming

Door sociale vorming leren leerlingen zichzelf en de ander kennen. De leerlingen hebben zelf zeer diverse culturele, sociale en religieuze achtergronden. In het modevak kan je daar niet aan voorbijgaan. De

leerlingen krijgen kansen om hun identiteit te ontplooiën en hun wereldbeeld te verruimen. Er wordt meer dan vroeger ingespeeld op de diversiteit binnen de leerlingengroep. Niet enkel gaat de aandacht naar de westerse mode, ook andere culturele en etnische invloeden kunnen aan bod komen. Vanuit het handelen voor diverse opdrachtgevers is het respect voor de medemens essentieel. Binnen de vorming wordt ruim aandacht besteed om discreet, correct en respectvol om te gaan met opdrachtgevers, leidinggevend en collega's.

De leerlingen worden gesteund in het leerproces volgens de eigen mogelijkheden en beperkingen. In een sector waar het uiterlijk zo belangrijk is, kunnen leerlingen worstelen met eigen lichamelijke onzekerheden en daardoor zeer **kwetsbaar** zijn. Het zal belangrijk zijn om kansen te grijpen om aan dat zelfbeeld te werken en leerlingen sterker te maken in onze maatschappij met respect voor hun eigenheid (**belofte**).

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Zinrijk en geïnspireerd: een levensbeschouwelijke en ethische gevoeligheid ontwikkelen

Leerlingen ontwikkelen een eigen kijk op mens, wereld en samenleving vanuit een levensbeschouwelijke inspiratie. Ze worden gevoelig voor wat betekenisvol is. Ze reflecteren over wat in hun eigen leven goed en minder goed loopt. Ze herkennen in concrete of beroepsgerichte ervaringen motieven en argumenten die hen uitnodigen en stimuleren om moreel te handelen. Ze leren openstaan voor de diepere dimensies van het leven en leren. Ze staan ook open voor levensbeschouwelijke keuzes van anderen en gaan daarover in dialoog.

Vanuit onderzoek van materialen en technieken een model vormgeven

De leerlingen gebruiken methodes, technieken, werkvolgordes en materialen om tot de beste keuzes te komen. Ze ontwikkelen een kritische houding. Ze tekenen vlaktekeningen en patronen en passen 2D-3D-inzichten toe. Ze werken op basis deelstukstudies ontwerpen uit om technieken te onderzoeken en technische systemen op een verantwoorde manier te hanteren.

Er wordt gewerkt met diverse materialen met aandacht voor herkomst en bewerking. Dat kan leiden tot meer respect voor materialen en milieu en ook voor het werk van anderen. Toekomstgericht wordt evenzeer aandacht besteed aan de duurzaamheidsgedachte bij restyling en slow fashion.

Werken met vakspecifieke software om een patroon te ontwikkelen

De leerlingen verdiepen hun inzichten in het patroontekenen en bouwen verder op de kennis van het manueel patroontekenen. Met behulp van CAD-software maken ze een intekening en maken ze economisch en duurzaam een patroon productieklaar op. Voor de opmaak van het technisch dossier wordt vakspecifieke software gebruikt.

3.3 Opbouw

- Zinrijk en geïnspireerd
- Patroonontwikkeling
- Creatie

3.4 Beginsituatie

Vanuit de logische vooropleiding Mode zijn de volgende leerplanitems in de derde graad al verworven:

- analyse van een ontwerp-tekening en een model;
- manuele patroonontwikkeling op basis van een foto, een tekening of een model in een bepaald materiaal;
- productieklaar maken van een patroon;
- uitwerken van een instructiefiche en onderdelen van een technisch dossier.

Voor leerlingen uit andere vooropleidingen geldt dat die inhoud extra aandacht vergen.

3.5 Aandachtspunten

Materialen

Als er in het leerplan sprake is van materialen betreft het geweven stoffen, breisels, (vegan)leder en allerlei innovatieve of technologische materialen. Het woord 'stof' kan ook breed worden gezien. Je kan aandacht besteden aan de herkomst en duurzaamheid van de materialen.

Software

Vermits het de bedoeling is dat de leerlingen patronen digitaal kunnen tekenen is het essentieel dat de leerlingen frequent kunnen werken met een professioneel CAD-programma. Er wordt verder gebouwd op de kennis van patronen die de leerlingen al hebben vanuit de derde graad. In een aantal gevallen kunnen leerlingen al gewerkt hebben met digitale vormen van patronen, al dan niet met CAD. Aanvullend of ondersteunend kunnen ook andere digitale programma's worden gebruikt.

Werkplekieren

Verschillende vormen van werkplekieren kunnen een meerwaarde bieden voor de realisatie van dit leerplan en voor de voorbereiding op een vlotte overstap naar de arbeidsmarkt. Werkplekieren omvat een breed continuüm van leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en beroepsgerichte competenties waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is. Het kan onder meer gaan om gesimuleerde werkomgevingen, observatie-activiteiten, praktijklessen op verplaatsing, leerlingenstages ... De school heeft de ruimte om een beleid uit te stippelen over welke vormen van werkplekieren een plaats krijgen in de lespraktijk en met welk doel werkplekieren wordt ingezet.

Complementaire leerplannen

Voor het zevende leerjaar zijn drie complementaire leerplannen ontwikkeld zoals Communicatie en interactie, Maatschappelijke oriëntatie en Ondernemerschap. Voor de vorming van leerlingen kan het een meerwaarde zijn om bij de realisatie van de leerplandoelen uit dit leerplan de link te leggen met een of meer aspecten uit de complementaire leerplannen waarvoor de school al dan niet heeft gekozen.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Zinrijk en geïnspireerd

LPD 1 + De leerlingen reflecteren over ethische keuzes.

Wenk: Je kan aandacht hebben voor ethische keuzes die voortvloeien uit de deontologie binnen de modesector. Vanuit casussen reflecteer je met leerlingen over deontologische principes zoals integriteit, discretieplicht, privacy, vertrouwen, meldingsplicht, belangenconflict, het respecteren van de professionele gedragscode binnen de organisatie, het opbouwen van een professionele relatie met collega's ...

Als leerlingen inzicht hebben in verschillende principes kan je hen in gesimuleerde situaties of via casuïstiek ethische keuzes laten duiden.

Wenk: Je kan focussen op vragen of dilemma's waarmee werknemers dagelijks in contact komen. Omgang met en vragen van collega's, leidinggevendenden of externe opdrachtgevers ... kunnen leiden tot ethische vragen die ethische keuzes tot gevolg hebben, bv.

- hoe verhoud je je tegenover de diversiteit in de samenleving?
- reageer je op situaties van discriminatie of xenofobie?
- waarom is respect voor hiërarchie belangrijk?
- hoe ga je om met gemaakte keuzes in het werkproces? Kies je altijd voor een lagere prijs of voor kwaliteit of voor eerlijke arbeidsomstandigheden?
- hoe probeer je op een goede manier in te gaan tegen eerder gemaakte keuzes?

Wenk: Je kan met je leerlingen een klasdiscussie voeren vanuit een aangebrachte casus uit de actualiteit of naar aanleiding van een ervaring tijdens werkplekleren. Je kan, bv. in samenspraak met de leraar Godsdienst (derde graad), leerlingen kaders of modellen aanreiken om te reflecteren over morele of ethische vragen. Ze bieden leerlingen taal om ethische keuzes te bespreken.

Wenk: Je kan aan de hand van voorbeelden uit de actualiteit moeilijke of meer complexe situaties die leiden tot ethische vragen en keuzes bespreken. Het kan bv. gaan over grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer. Ook meer maatschappelijke onderwerpen kunnen ter sprake komen: de plaats van camera's versus respect voor privacy, slow fashion versus fast fashion, het verplaatsen van ateliers naar goedkopere landen (hoe goedkoop kan je gaan en wat zijn de consequenties?), het gebruik van chemische (schadelijke) stoffen bij de productie van materialen, de overproductie in de kledingsector...

LPD 2 + De leerlingen dialogeren open en constructief over levensbeschouwing, inspiratie of zingeving.

Duiding: Je kan met leerlingen in gesprek gaan over zingeving of levensbeschouwing. Wanneer je met leerlingen in dialoog gaat over zingeving, bespreek je ervaringen die betekenis of zin geven aan je leven of je bestaan. Zingeving betekent het zoeken naar de zin, de richting of het doel van het leven of van grote ervaringen,

gebeurtenissen in het leven.

Duiding: Wanneer mensen een soort Grote houvast of een overkoepelende visie op het leven en op wat het leven zin geeft delen, dan spreek je over een levensbeschouwing. Levensbeschouwingen geven een antwoord op vragen over de oversprong van het universum en de mens, delen opvattingen over de mens (mensbeeld) en bepalen vanuit een visie op moraal en ethiek (wat is goed en kwaad) het dagelijks handelen. In religieuze levensbeschouwingen of godsdiensten staat het bestaan van een of meerdere goden centraal en de antwoorden die daaruit voortvloeien. Seculiere levensbeschouwingen, zoals het humanisme, vertrekken vanuit de mens om zin en vorm aan het leven te geven.

Duiding: Je kan met leerlingen reflecteren en in dialoog gaan over inspiratie. Inspiratie komt van het Latijnse woord 'inspirare' dat letterlijk 'inademen' of 'inblazen' van een ziel of 'geest' betekent. Waar iemand zijn inspiratie, innerlijke kracht, bezieling, enthousiasme, gedrevenheid of 'vuur' uithaalt is heel persoonlijk. Dat kan zijn uit natuur, muziek, kunst, literatuur, sport, religie, maar ook een mens of een gebeurtenis kan dienen als bron van inspiratie.

Wenk: Je kan gebeurtenissen en ervaringen tijdens werkplekleren aangrijpen om met dit leerplandoel aan de slag te gaan.

Wenk: Je kan met leerlingen in dialoog gaan aan de hand van een aantal algemene vragen die hen als professionele beroepsbeoefenaar kunnen beroeren zoals

- wat inspireert je om voor dit beroep of voor deze opleiding te kiezen?
- wat versta je onder levenskwaliteit en waar ligt voor jou de balans tussen levenskwaliteit en werk?
- wat geeft jou energie?
- hoe kunnen mensen hoop vinden in situaties van kwetsbaarheid, bv. confrontatie met de ziekte van een collega, een overlijden ...?
- hoe kunnen de christelijke visie en andere levensbeschouwelijke visies op hoop een uitdaging vormen voor de eigen visie?

Wenk: In functie van het omgaan met diversiteit op de werkvloer kan je leerlingen constructief kritisch laten reflecteren over eigen en andere levensbeschouwingen, gender, seksuele diversiteit, etniciteit, nationaliteit:

- wat betekent het dragen van levensbeschouwelijke tekens voor jou?
- hou je rekening met collega's die vasten en waarom zou je dat doen?
- welke culturele gewoonten herken je bij jezelf en bij collega's? Bv. respect voor ouders, de rol van vrouwen en mannen in het huishouden, religieuze rituelen of feestdagen ...
- hoe integreer je mode als expressievorm om je eigen identiteit te uiten ten opzichte van je context (persoonlijk, sociaal, collectief)?

Wenk: Je kan met leerlingen in dialoog gaan over de wijze waarop je vanuit de modesector mee verantwoordelijkheid kan dragen voor je omgeving, de aarde ... (ecologisch bewustzijn - schepping). Je kan met hen reflecteren over de mate waarin zij dat een belangrijke waarde vinden in de uitoefening van hun beroep.

Wenk: Vanuit concrete situatieschetsen kan je met leerlingen stilstaan bij vragen waar ze

mogelijk mee worden geconfronteerd zoals

- waar haal je de kracht om staande te blijven in stressvolle situaties?
- hoe ga je om met de kennis over de vervuilende kant van de mode-industrie en hoe beïnvloedt dat je koopgedrag, je ontwerpkeuzes, je loopbaan?
- hoe ga je met collega's of medeleerlingen in dialoog over moeilijke thema's zoals gender, een ouder die ziek is, ouders die scheiden, een overlijden ...?

4.2 Patroonontwikkeling

Doelen die leiden naar BK

LPD 3 De leerlingen handelen economisch en duurzaam.

Wenk: Je kan dit leerplandoel linken aan LPD 10: verschillende afwerkingen of materialen hebben hun invloed op de prijs en kwaliteit.

Wenk: Bij het maken van een intekening bij LPD 13 kan je inzetten op besparing op grondstoffen door te zoeken naar een zo economisch mogelijk snijplan.

Wenk: In LPD 14 komen de kwaliteitseisen aan bod in relatie tot de commerciële verwachtingen van de opdrachtgever.

Extra: Bij de keuzedoelen K2 en K4 kan je ook werken aan duurzaam en economisch handelen.

LPD 4 De leerlingen richten de werkplek doelgericht in en handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.

Wenk: Specifiek voor deze leerlingen is het wenselijk dat ze kunnen werken aan in hoogte verstelbare tafels en met een voldoende groot werkblad.

Wenk: Niet enkel bij het inrichten van de werkplek is er aandacht voor veiligheid ergonomie en hygiëne. In elke fase handelen leerlingen veilig, ergonomisch en hygiënisch.

LPD 5 De leerlingen analyseren een tekening en een model.

3de graad: III-CrMo-da LPD 15

Wenk: Het kan ook om een foto of een bestaand artikel gaan.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan de documenten die bij de opdracht horen met oog voor de realiseerbaarheid van een ontwerp.

Wenk: Het is belangrijk dat de leerlingen oog hebben voor verhoudingen, details, volledigheid en de keuze van materiaal en furnituren.

Wenk: Je stimuleert de leerlingen om te communiceren en te overleggen met de verschillende betrokkenen doorheen het proces.

LPD 6 De leerlingen beschrijven de morfologie en nemen maten op.

★ Maatsystemen

Wenk: Je neemt correct de lichaamsmaten op en vergelijkt de opgenomen maten met matentabellen om zo een keuze te maken van het meest passende basispatroon.

Wenk: In functie van maatwerk besteedt je aandacht aan stijladvis.

Wenk: Je bestudeert verschillende pasfouten om basisopstellingen te kunnen aanpassen aan verschillende morfologieën.

LPD 7 De leerlingen ontwikkelen kwaliteitsbewust een patroon op basis van een foto, een tekening of een model in een bepaald materiaal.

★ Patroontekentechnieken

Formules voor het maken van een patroon vertrekkende van de maten
Textielmaterialen

3de graad: III-CrMo-da LPD 17

Vanuit pedagogisch-didactisch oogpunt kan je starten met manuele oefeningen.

Je kan een basispatroon opstellen, zelfstandig aanpassen en graderen (zie LPD 11) naar een model. Je kan moulage- en drapagetechnieken toepassen om vervolgens te vertalen naar een 2-dimensionele vorm. Soms is een manueel patroon het eindproduct (bv. bij theaterkostuum, maatwerk).

Wenk: Je kan eenvoudige formules laten uitrekenen en toepassen. Je kan standaardformules laten aanpassen in een bestaand patroon in functie van een nieuw model.

Wenk: Kwaliteitsbewust: regelmatig controle inbouwen op vlak van maten, model, verhoudingen en tussentijdse aanpas.

Wenk: Je houdt rekening met de eigenschappen van het materiaal voor bv. het bepalen van de overwijdte. Bij een rekbaar materiaal houd je rekening met de elasticiteit in het materiaal om het patroon te tekenen.

LPD 8 De leerlingen gebruiken CAD-software om een patroon te tekenen.

★ Formules voor het maken van een patroon vertrekkende van de maten

Wenk: Je kan een basisopstelling tekenen op basis van een opgegeven werkwijze. Je kan bestaande patronen of matenreeksen importeren uit de bibliotheek van het programma.

Je kan een bestaand basispatroon aanpassen en graderen (zie LPD 11) naar een model.

Je kan de dubbele delen traceren en naadwaarden toevoegen.

Je kan een modelsamenstelling maken voor de getekende patroondelen.

Wenk: Bij een volledige opbouw van een patroon worden de verschillende patroondelen naast en in elkaar getekend (voorste tegen rug, deelnaden en zakdelen, ook siertikfels van bv. een gulpsluiting).

Bij digitale tekening is er sprake van een **pattern block**. Belangrijk is dat in die patroonopstelling alle maatgegevens in een overzichtelijke tabel kunnen worden

geraadpleegd. Uit het pattern block worden alle stukken getraceerd.

Wenk: Je kan software inzetten om de formules te laten uitrekenen.

LPD K 1 De leerlingen plotten een patroon uit.

Wenk: Bij het voorbereiden van een plotklaar patroon is voorzichtigheid aangewezen: bij het omzetten naar bv. pdf-formaat kunnen de verhoudingen afwijken van het origineel patroon.

Wenk: Je werkt een marker uit op de voorziene papier- of stofbreedte met CAD-marker-making-software. Dat is noodzakelijk als je wil dat de plotter de gegevens correct ontvangt. Je kan de stukken ook importeren in Corel Designer/Illustrator (JPEG).

LPD 9 De leerlingen laten een prototype uitwerken.

- ★ Snijplan
Assemblage- en montagetechnieken
Verwerkingsmogelijkheden van textielmaterialen

Wenk: Je kan een onderdeel van een model laten uitwerken door een andere leerling. Duidelijke communicatie is dan noodzakelijk (LPD 10). Je kan daarvoor werkinstructiefiches opstellen (LPD 14) en meegeven.

Extra: Soms is het mogelijk dat er een virtuele voorstelling van het model op een avatar wordt gemaakt.

LPD 10 De leerlingen bespreken en beoordelen een prototype met een persoon die vanuit het oogpunt van een stylist het prototype bekijkt.

Wenk: Je leert de leerlingen communiceren met de opdrachtgever over de correcte belijning, model en pasfouten. Je kan verbeteringen aanpassen op het patroon. Je bekijkt ook of de details juist zijn gepositioneerd. Je hanteert de correcte vakterminologie.

Wenk: Je kan in team bespreken welke afwerkingstechnieken en materialen nodig zijn in relatie tot prijs en kwaliteit.

LPD 11 De leerlingen graderen een model of alle bijkomende maten van het model met CAD-software.

Wenk: Je kan vertrekken van een bestaande gradatietabel.
In CAD-software stel je een matentabel op van een model. Je kan gradatiesprongen ingeven in CAD-software. Je kan die afleiden uit een matentabel.

LPD 12 De leerlingen maken een patroon productieklaar.

Wenk: Aandachtspunten: assemblagepunten, codes, snijrichting ...

Wenk: Je kan uit een gegradeerd model de juiste maat nemen om van te starten.

Wenk: Je controleert of de naadlengtes overeenkomen.

LPD 13 De leerlingen maken economisch en duurzaam een intekening met behulp van CAD-software.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan het bepalen van maatcombinatie en stofbreedte.

Wenk: Je kan gebruik maken van de bijhorende marker-making-software. Die maakt deel uit van de software. Het is dus niet de bedoeling om in een tekenscherf de stukken (patroondelen) tot een snijplan te schikken.

Wenk: Je kan nagaan of de intekening economisch en duurzaam nog moet worden geoptimaliseerd.

LPD 14 De leerlingen werken een instructiefiche en een technisch dossier kwaliteitsvol uit met het oog op de productie van een model.

3de graad: III-CrMo-da LPD 1

Wenk: De volgende elementen kunnen aan bod komen:

- opmaak van een BOM (Bill of Materials):
 - naadsymbolen;
 - details en fournituren;
 - materialenlijst;
 - machines;
 - ...
- opzoeken en vastleggen van afwerkingstechnieken;
- vlaktekening;
- matentabel;
- kwaliteitseisen in relatie tot commerciële verwachtingen.

Vaak dient niet het volledige dossier te worden uitgewerkt, maar moeten een aantal onderdelen te worden bijgewerkt.

LPD 15 De leerlingen klasseren en archiveren patronen en technische documenten van gerealiseerde producten volgens bedrijfseigen procedures.

Wenk: Dit leerplandoel bereik je gedurende de verschillende voorgaande stappen.

Wenk: Je laat de leerlingen de patronen opslaan volgens de gehanteerde naamgeving en de bestanden op een correcte manier exporteren.

Wenk: Je kan de leerlingen een order laten opmaken in functie van het aantal stuks per maat voor de productie van de modellen.

4.3 Creatie

LPD K 2 De leerlingen verwerven via diverse kanalen informatie over modetrends gekleurd door maatschappelijke, culturele en economische ontwikkelingen.

Wenk: Het is goed dat de leerlingen inzicht verwerven in de kalender en de timing van het volledige productieproces. De collecties worden geruime tijd op voorhand uitgedacht waarna het productieproces op gang komt. De leerlingen zijn zich bewust van de tijd tussen het ontwerp en het kledingstuk in de winkel (LPD 1+).

LPD K 3 De leerlingen verzamelen ideeën voor een ontwerp in functie van een doelgroep of een opdracht.

LPD K 4 De leerlingen onderzoeken materialen en technieken en experimenteren ermee.

Wenk: Het is aangewezen om op zoek te gaan naar actuele en innovatieve materialen en technieken. Daarbij is het belangrijk dat er steeds veilig wordt gewerkt. Veel aandacht kan gaan naar de duurzaamheid van middelen en materialen en naar de economische consequenties.

LPD K 5 De leerlingen visualiseren hun ideeën.

Wenk: Je hebt aandacht voor het vastzetten van opgedane ideeën door gebruik te maken van de volgende beeldaspecten : vorm, kleur, compositie ...

Wenk: Het kan interessant zijn om schets- en schildertechnieken en andere technieken te gebruiken.

Wenk: Je kan een creatief ontwerp vertalen naar een vlaktekening, manueel of digitaal.

LPD K 6 De leerlingen werken een ontwerp tekening uit en passen principes van kleur en stijl toe.

Wenk: Je kan de ontwerpen laten verduidelijken met detailgegevens zoals tekst, schets, tekening, foto, materiaalstaal ...

LPD K 7 De leerlingen presenteren hun ontwerpen.

Wenk: De creaties kan je op een eigentijdse manier laten voorstellen op verschillende manieren zoals via multimedia, workshop, etalage, visual, verbale of non-verbale communicatie of show. Je kan de leerlingen zelf initiatief laten nemen en hun specifieke talenten aanspreken.

5 Lexicon

BOM (Bill of Materials)

BOM of *bill of materials* is een stuklijst en bevat alles wat je nodig hebt om een product te maken: grondstoffen, types machines, volgorde machines om tot een eindproduct te komen ...

Intekening

Een intekening omvat het inleggen van patroondelen om tot een zo economisch mogelijk snijplan te komen.

Marker

Is een digitale intekening.

Pattern block

Een *pattern block* is het resultaat van een volledig digitale patroonopstelling. Uit dit *pattern block* worden alle stukken getraceerd.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een multifunctioneel lokaal waar de sfeer van de studierichting wordt uitgestraald

- met ruimte om realisaties en creaties enige tijd te laten hangen of staan. Dat kan eventueel op verspreide plaatsen in de schoolomgeving;
- voldoende en goedgeplaatste aansluitingen;
- voldoende verlichting en verluchting;
- voorziening voor stromend water;
- brandbestrijdingsmiddelen op basis van een risicoanalyse uitgevoerd door de preventieadviseur;
- dat qua grootte en inrichting geschikt is
 - om verschillende werkvormen te organiseren;
 - voor verschillende opstellingen. De herschikking van de tafels en stoelen moet snel en gemakkelijk kunnen verlopen;
- met de mogelijkheid om de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol te gebruiken en te projecteren;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Een bergruimte om materialen, leermiddelen en didactisch materiaal op te bergen. Die bergruimte moet voldoende groot zijn. Aangezien materialen duur kunnen zijn, wordt zoveel mogelijk gestockeerd om te recyclen.

Een zone om het afval te sorteren.

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- De leerlingen moeten kunnen beschikken over zoekmogelijkheden en tekenmogelijkheden:
 - bij grote groepen kan eventueel in twee groepen worden gewerkt waarbij verschillende taken worden uitgevoerd. Dat kan in een voldoende toegankelijk afzonderlijk lokaal.

- Mogelijkheid tot printen: faciliteiten voor grote of kleurenprints zijn aanwezig in de school.
- Software programma's:
 - een professioneel CAD-programma dat ofwel ter beschikking staat via schooleigen computers ofwel op de devices van de leerlingen wordt geïnstalleerd. De devices moeten voldoende capaciteit hebben om de actuele versie en updates van het programma te kunnen gebruiken. Bij elk device is een muis met scrollfunctie aanwezig. De school voorziet voor elke leerling de licenties voor het CAD-programma;
 - relevante softwareprogramma's voor digitaal tekenen: grafische tekenprogramma's of tekenmogelijkheden bij tekst- en presentatieprogramma's.
- Verplaatsbare multifunctionele werktafels, voldoende groot.
- Ergonomische tafels in combinatie met stoelen.
- Diverse naaimachines met toebehoren.
- Overlockmachines.
- Strijkapparatuur.
- Materialen: tussenvoering, rollen stof waaruit oefeningen kunnen gemaakt worden, stalen voor het onderzoek van materialen, fournituren ...
- Patroonpapier en loodjes.
- Paspoppen in diverse maten.
- Grote spiegel.
- Archief van patronen.
- Technische fiches, al dan niet digitaal.
- Handleidingen van machines en apparaten.
- Veiligheidsvoorschriften en -pictogrammen.

Voor de keuzerubriek Creatie:

- een lokaal met stromend water, wasbak;
- actuele boeken, tijdschriften, reclamefolders of affiches i.v.m. kunst, mode en lifestyle;
- presentatiemogelijkheden.

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

Basisaanbod van gereedschappen en materialen:

- klein gereedschap;
- diverse latten;
- persoonlijke materialen zoals diverse scharen, kopselden, naainaalden, lintmeter, zoommeter, tornmesje, breekmes, krijt of zeepje;
- fournituren.

Voor de keuzerubriek Creatie:

- divers teken- en schildermateriaal;
- diverse papier- en kartonsoorten en -formaten.

De lijst kan worden aangevuld naargelang van de gekozen technieken.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	

Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren.

Leerplandoel	doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties
1+	-
2+	-
3	BK 3
4	BK 4
5	BK 5
6	BK c, d, e
7	BK 2; BK 6; BK b; BK f; BK h
8	BK 7; BK b; BK f
9	BK 8; BK a; BK g; BK i
10	BK 1; BK 9
11	BK 11
12	BK 10
13	BK 12; BK g
14	BK 2; BK 13; BK a; BK i
15	BK 1; BK 14

8.2 Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties

1. De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures).
2. De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.
3. De leerlingen handelen economisch en duurzaam.
4. De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.
5. De leerlingen analyseren de tekening en een model.
6. De leerlingen ontwikkelen een patroon op basis van een foto, een tekening of een model in een bepaald materiaal.
7. De leerlingen gebruiken CAD-software om een patroon te tekenen.

8. De leerlingen laten een prototype uitwerken.
9. De leerlingen beoordelen een prototype met een persoon die vanuit het oogpunt van een stylist het prototype bekijkt.
10. De leerlingen maken een patroon productieklaar.
11. De leerlingen graderen een model (of alle bijkomende maten van het model) met CAD-software.
12. De leerlingen maken een intekening met behulp van CAD-software.
13. De leerlingen werken een instructiefiche en een technisch dossier uit met het oog op de productie van een model.
14. De leerlingen klasseren en archiveren patronen en technische documenten van gerealiseerde producten.

Aanvullende onderliggende kennis

De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke vorming van deze studierichting.

- a. Assemblage- en montagetechnieken
- b. Formules voor het maken van een patroon vertrekkende van de maten
- c. Maatsystemen
- d. Morfologie
- e. Nemen van maten
- f. Patroontekentechnieken
- g. Snijplan
- h. Textielmaterialen
- i. Verwerkingsmogelijkheden van textielmaterialen

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Beginsituatie	7
2.2	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Ontwikkelaar patronen kleding- en confectieartikelen en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	8
3.4	Beginsituatie	8
3.5	Aandachtspunten.....	9
3.6	Leerplanpagina.....	9
4	Leerplandoelen	10
4.1	Zinrijk en geïnspireerd	10
4.2	Patroonontwikkeling.....	12
4.3	Creatie	15
5	Lexicon	16
6	Basisuitrusting	17
6.1	Infrastructuur	17
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	17
6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	18
7	Glossarium.....	19
8	Concordantie	20
8.1	Concordantietabel.....	20
8.2	Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties	20